

BRAȘOVUL ÎN ANII LUPTEI PENTRU CUCERIREA PUTERII (AUGUST 1944–FEBRUARIE 1945)

de MIRCEA BĂLTESCU

Aniversăm anul acesta un sfert de veac de la instaurarea puterii populare în România, o dată memorabilă în istoria patriei noastre, un moment hotărîtor, cînd poporul român condus de partidul comunist și-a impus voința sa în dezvoltarea social-istorică a țării.

Evenimentele istorice petrecute la 6 martie 1945, au marcat o strălucită victorie a poporului nostru sub conducerea partidului comunist pentru cucerirea puterii politice și îndeplinirea unor mari transformări revoluționare în toate domeniile de activitate, instaurîndu-se la cîrma țării primul guvern cu adevărat democratic, condus de eminentul om de stat și patriot dr. Petru Groza¹.

Subliniind semnificația istorică a zilei de 6 Martie 1945, zi a afirmării voinței de neîmfrînt a poporului român de a instaura un guvern al poporului, democratic, în care rolul hotărîtor să-l aibă clasa muncitoare, ne revin astăzi în memorie, imaginile clocotului revoluționar, cînd oamenii muncii din județul Brașov, în frunte cu comuniștii, s-au ridicat la luptă pentru progres, libertate, democrație.

În lunile care au urmat îndeplinirii actului istoric de la 23 august 1944, care a marcat începutul revoluției populare în țara noastră și trecerea la o nouă etapă istorică, în rîndul oamenilor muncii din județul Brașov s-a manifestat un puternic dinamism revoluționar pentru realizarea programului propus de P.C.R.: dezvoltarea democratică a României; instaurarea unui guvern democratic; refacerea economiei naționale; sprijinirea frontului antihitlerist; împrăștierea țăranilor și lichidarea rămășițelor feudale; îmbunătățirea condițiilor de trai ale poporului².

La Brașov, imediat după răsturnarea dictaturii militaro-fasciste și eliberarea țării de sub jugul fascist s-a reorganizat activitatea organizației locale a P.C.R., care și-a desfășurat munca în noile condiții ale legalității, exercitînd o puternică influență în rîndul oamenilor muncii, datorită presti-

¹ Aron Petric, *6 martie – eveniment memorabil în istoria poporului român*, în „Anale de istorie”, anul XVI, nr. 1/1970, p. 3–20; Cornel Almășan, *Un sfert de veac de la instaurarea puterii populare*, în „Lupta de clasă”, anul I, nr. 2, februarie 1970, p. 34–46.

² „România liberă” din 30 august 1944.

giului și autorității cîștigate în lupta pentru victoria insurecției armate anti-fasciste.

În noile condiții de puternic avînt revoluționar a oamenilor muncii din județul Brașov, organizația locală P.C.R. și-a întărit rîndurile prin intrarea în partid a celor mai înaltați și combativi muncitori, țărani și intelectuali, a militat din primele zile pentru realizarea programului P.C.R., urmărind întărirea legăturilor cu masele în vederea realizării unei largi coaliții de forțe democratice și progresiste.

Pentru dezvoltarea legăturilor cu oamenii muncii din orașul și județul Brașov, organizația locală P.C.R. Brașov a organizat, la 27 august 1944, prima întrunire publică legală. La această întrunire au participat reprezentanți ai muncitorilor de la Uzinele Astra și I.A.R., de la Atelierele C.F.R. etc., care, cu un deosebit entuziasm și-au exprimat hotărîrea de a sprijini obiectivele stabilite de P.C.R. în noile condiții, pentru instaurarea puterii populare³.

Organizația locală P.C.R. Brașov, reflectînd cerințele majorității populației din județul Brașov, a cerut să se treacă imediat în toate întreprinderile la organizarea producției, la mărirea capacității de producție, la refacerea utilajelor și instalațiilor distruse de război, să se frîneze specula, mobilizîndu-se toate resursele pentru sprijinirea frontului antihitlerist.

Cu prilejul primei întruniri în legalitate a comuniștilor din Brașov, secretariatul Comitetului regional al P.C.R. Brașov a lansat un apel-manifest „Către muncitorii și cetățenii brașoveni”, prin care se sublinia dezvoltarea luptei antifasciste și de eliberare națională a poporului, necesitatea luptei organizațiilor de partid împotriva forțelor reacționare, pentru desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice din România.

Pe baza analizei științifice a realităților existente în județul Brașov, Comitetul regional P.C.R. Brașov, în manifestul-apel adoptat cu prilejul primei întruniri în legalitate a comuniștilor, a chemat muncitorii din toate fabricile și uzinele brașovene să-și concentreze eforturile și capacitatea de muncă pentru „Sprijinirea prin toate mijloacele a guvernului; crearea de comitete de acțiune muncitorească în fiecare uzină; dezlănțuirea luptei de masă pentru apărarea Brașovului și a regiunii înconjurătoare în cazul în care libertatea noastră ar fi fost din nou atacată; sprijinirea partidului comunist al muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, singurul partid care neînfricat a stat de veghe în timpul celei mai deșănțate terori”⁴.

Organizația locală P.C.R. Brașov, în vederea mobilizării la luptă a maselor populare pentru înfăptuirea unor transformări revoluționare adînci și profunde, pentru democratizarea vieții social-politice și susținerea efec-tivă a războiului antihitlerist a editat ziarul „Drum nou”. Ziarul a apărut la 10 septembrie 1940⁵, ca organ de luptă pentru libertate și progres, a înde-

³ Prima conferință liberă 19–20 august 1945, Brașov, Edit. P.C.R., Regionala Brașov.

⁴ Ibidem.

⁵ „Drum nou”, anul I, nr. 1, din 10 septembrie 1940.

plinit un rol însemnat în lupta oamenilor muncii din județul Brașov, care, sub conducerea comuniștilor au participat la marile bătălii sociale ce au avut loc în perioada august 1944–februarie 1945.

Acest ziar democratic a fost o puternică tribună pentru mobilizarea maselor la lupta revoluționară în vederea restaurării guvernului democratic și pentru realizarea programului și politicii Partidului Comunist Român⁶.

În mod deosebit s-a preocupat Partidul Comunist Român, pentru întărirea continuă a rolului de hegemon al clasei muncitoare în desfășurarea revoluției populare, pentru unirea în jurul ei a celor mai largi forțe democratice și patriotice ale poporului român, ale naționalităților conlocuitoare, pentru organizarea sindicatelor unite. Încă de la 26 august 1944 a fost lansat un apel, prin care muncitorii erau chemați să refacă organizațiile sindicale pe baza Frontului Unic Muncitoresc⁷.

Pentru asigurarea succesului luptei revoluționare în perioada imediată victoriei insurecției armate antifasciste, Partidul Comunist Român a acordat atenție consolidării continue a Frontului Unic Muncitoresc, constituit încă din lunile aprilie–mai 1944, dezvoltării activității sindicatelor unite, pentru a da posibilitate clasei muncitoare să asigure înmănuncherea într-o largă coaliție a tuturor forțelor patriotice, democratice, progresiste, pentru îndeplinirea aspirațiilor de libertate națională și socială, urmărindu-se făurirea noii orânduiri sociale, socialiste.

În principalele întreprinderi industriale din Brașov, în cursul lunii septembrie 1944, s-au constituit comitete de fabrică după organizarea sindicatelor unite, care au contribuit la creșterea forței și capacității de luptă a clasei muncitoare, la dezvoltarea mișcării sindicale unite, organizațiile sindicale impunându-se cu fermitate în viața politică a țării⁸.

La marea întrunire sindicală, ținută la 24 octombrie 1944 în orașul Brașov, au participat mii de muncitori, cerându-se respectarea drepturilor muncitorimii și țărănimii, un guvern democratic, care să reprezinte forțele progresiste din patria noastră, constituit din reprezentanții tuturor păturilor sociale: muncitori, țărani, intelectuali⁹. Cu acest prilej s-a inaugurat și Se-

⁶ Ziarul „Drum nou” a apărut la început săptămânal, apoi bisăptămânal, iar începând cu numărul 3, zilnic. Girant responsabil al ziarului a fost Alexandru Cucu, iar ulterior, Mihai Surdu și Constantin Zaharia. Din conducerea publicației au mai făcut parte: Ioan Podaș, Ionel Măzgăreanu, Petre Iosif, Iacob Lazăr și alții.

⁷ „România liberă” din 30 august 1944; A. Petric, Gh. Țuțui, *Unificarea mișcării muncitorești din România*, Edit. Academiei, București, 1968, p. 51.

⁸ O mare întrunire publică a avut loc la 24 septembrie 1944, organizată de sindicatul C.F.R. din Brașov, unde participanții au cerut majorarea salariilor, înlăturarea elementelor hitleriste și fasciste din conducerea întreprinderilor, aprovizionarea salariaților. Întrunirea s-a desfășurat în sala căminului C.F.R., adoptându-se hotărâri importante privind unitatea de luptă a muncitorilor pentru soluționarea revendicărilor lor în fața administrației („Drum nou” din 27 septembrie 1944). Întruniri ale muncitorilor pentru alegerea comitetelor de fabrică au mai avut loc la I.A.R., „Astra”, „Voinea” etc.

⁹ Comitetul local Brașov al Frontului Unic Muncitoresc s-a constituit la 13 octombrie 1944, având în componența sa pe Petru Lala, Valer Băba, Ioan Cișmașu, din partea P.C.R., iar din partea P.S.D., Nicolae Sulică și Dumitru Guna. Acest comitet a avut un rol important în organizarea acțiunilor muncitorimii din Brașov, pe baza Frontului Unic Mun-

diul Sindicatelor Unite din Brașov, în Piața Libertății, unde s-au întrunit reprezentanți ai muncitorimii, ai grupărilor și partidelor democratice, cerind înlăturarea guvernului Sănătescu, care s-a dovedit incapabil să îndeplinească cerințele poporului. La această întrunire sindicală a luat cuvântul muncitorul comunist Alexandru Cucu în numele F.N.D. și reprezentantul Sindicatelor Unite din Brașov, Motronea, care au adresat următoarea chemare: „Atunci când interesele noastre erau în primejdie, am știut să ne lămurim destul de bine, creînd Frontul Național Democratic, prin care poporul întreg să-și apere interesele. Am cerut reprezentanților noștri sindicali un guvern. Am cerut și aceasta trebuie să se înfăptuiască (Adunarea manifestează îndelung pentru un guvern F.N.D.). Situația de pînă azi nu mai poate continua. Noi știm că avem azi un guvern demisionar și care nu înțelege ca să plece. Noi le spunem ou un minut mai devreme, că trebuie să plece. Să plece și în locul acestui guvern să instalăm un guvern al poporului, al țărânilor, al muncitorimii, un guvern al Frontului Național Democratic. Noi știm și sintem conștienți de faptul că numai acest guvern al Frontului Național Democratic, poate rezolva interesele clasei muncitoare din România. Noi, ca membri ai Sindicatelor Unite, am aderat la platforma elaborată de Frontul Unic Muncitoresc, menținîndu-ne pe poziție, pentru că această platformă ne va putea satisface pe deplin interesele”¹⁰.

Trebuie relevată, de asemenea, preocuparea Partidului Comunist Român pentru reorganizarea în noile condiții a Uniunii Tineretului Comunist, mobilizarea tineretului din întreprinderi, instituții, școli, facultăți, la lupta pentru democratizarea aparatului de stat, a vieții social-politice, pentru refacerea economiei naționale¹¹. (La Brașov s-a constituit în această perioadă Comitetul Județean și Regional U.T.C.).

În bătălia pentru cucerirea puterii politice și instaurarea unui guvern democratic, mișcarea patriotică a tineretului progresist din Brașov și-a spus un cuvînt hotărîtor, inițiind largi manifestații, întruniri, mitinguri, prin care reprezentanții tineretului cereau drepturi politice pentru tineri și tinere de la vîrsta de 18 ani, condamnau forțele reacționare din țară care se opuneau operei de reconstrucție și democratizare. Manifestațiile tineretului progresist din Brașov reuneau tineri muncitori, intelectuali, comuniști, social-democrați, uteciști, urmărind mobilizarea tuturor forțelor tineretului în jurul clasei muncitoare.

Prima conferință liberă a tineretului progresist din județul Brașov a avut loc la 23 septembrie 1944, în sala cinematografului Sindicatelor Unite din orașul Brașov, ce a premers conferinței regionale a tineretului progresist, ținută la 25 septembrie 1944. În cadrul acestei conferințe, delegații

citoresc, în lupta pentru instaurarea unui guvern democratic și îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață ale salariaților („Drum nou”, 24 octombrie 1944).

¹⁰ „Drum nou” din 24 octombrie 1944. În perioada lunilor octombrie–decembrie 1944, Sindicatul Unite din Brașov au organizat numeroase întruniri, prin care au cerut drepturi pentru muncitori, redresarea economiei naționale.

¹¹ Al. Gh. Savu, *Lupta maselor populare conduse de P.C.R., pentru instaurarea guvernului democrat (23 august 1944–6 martie 1945)*, în „Anale de istorie”, nr. 4/1961, p. 68.

tineretului brașovean și-au manifestat hotărârea de a lupta contra reacțiunii, a partidelor istorice, pentru refacerea țării. (Aceste acțiuni vor contribui la crearea, în anul 1946, a organizației Tineretul progresist).

„Tineretul – generația tinăvă și progresistă trebuie să-și ia angajamentul să lupte cu toate forțele sale contra tuturor elementelor reacționare și fasciste care împiedică democratizarea reală a popoarelor lumii, iar mai ales la noi în țară, trebuie să dea un sprijin efectiv pentru marea sarcină a refacerii țării” – se arată în ziarul „Drum nou”, care se referea la prima conferință liberă a tineretului progresist din județul Brașov. Într-o ședință comună, ținută la 21 sept. 1944, reprezentanții organizațiilor U.T.C. și U.T.S. din Brașov au hotărât crearea unui front unic al tineretului brașovean, adoptând o rezoluție prin care tineretul celor două organizații se angaja să lupte și să colaboreze în toate acțiunile revoluționare inițiate pentru democratizarea țării și instaurarea unui guvern democratic.

Cu sprijinul direct al clasei muncitoare, țăranii muncitori din județul Brașov au trecut la înfăptuirea pe cale revoluționară a reformei agrare, luind în stăpînire pămînturile moșierești, angajîndu-se la luptă pentru democratizarea țării și desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice. În focul luptei revoluționare s-a sudat alianța dintre muncitori și țărani. P.C.R. a acordat o deosebită atenție organizării maselor țărănimii sărace și mijloace pentru a participa la realizarea obiectivelor partidului și la transformările revoluționare. Organizația regională P.C.R. Brașov a canalizat eforturile țărănimii în vederea realizării reformei agrare, pentru sprijinirea războiului antihitlerist și democratizarea aparatului de stat. Începînd cu luna septembrie 1944, sub conducerea și îndrumarea organizațiilor de partid din județul Brașov, s-au constituit comitete țărănești care au organizat viața economică și politică la sate, au mobilizat țărănimea să lucreze ogoarele ca să asigure creșterea producției agricole și animale necesară aprovizionării populației, au constituit principalul sprijin al partidului la sate¹².

Îndrumați de comuniști, țăranii muncitori din Rîșnov, au pornit la lupta pentru îmbunătățirea situației lor materiale, pentru a obține pămînt, inventar agricol, ridicarea standardului de viață și rezolvarea unor probleme de interes general, organizînd în acest scop o mare adunare în ziua de 12 noiembrie 1944¹³.

La adunarea din Rîșnov, toți locuitorii comunei au fost de acord să-și dea adeziunea la organizația Frontului Plugarilor care „... poate duce în chipul cel mai eficient la realizarea drepturilor țăranilor”¹⁴.

În procesul de organizare a țărănimii și de mobilizarea ei la luptă revoluționară alături de clasa muncitoare pentru realizarea reformei agrare

¹² Traian Udrea, *Rolul comitetelor țărănești în lăurirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănime, sub conducerea Partidului Comunist Român*, în „Studii”, nr. 4, din 1959; *Din lupta P.C.R. pentru încheierea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare în bătălia pentru reforma agrară din 1944–1945*, vol. I, E.S.P.L.P., București, 1955.

¹³ „Drum nou” din 12 noiembrie 1944.

¹⁴ *Ibidem*.

și democratizarea țării, un rol important l-a jucat Frontul Plugarilor. În comunele din județul Brașov, încă din cursul lunii octombrie 1944 au avut loc numeroase acțiuni pentru înființarea organizațiilor Frontului Plugarilor, care au desfășurat o activitate deosebită pentru victoria democrației în patria noastră. În ziarul „Drum nou” s-au publicat numeroase articole în care s-a arătat ce urmărește Frontul Plugarilor, ce reprezintă această organizație democratică a țărănimii pentru masele țărănești, de ce trebuie să intre țărani în această organizație. Până în luna decembrie 1944, organizații ale Frontului Plugarilor s-au creat la Vulcan, Rîșnov, Codlea, Moeciul de Jos, Zărnești, Vama Buzăului¹⁵. Constituirea la 25 octombrie 1944 în orașul Brașov a Comitetului Regional al Frontului Plugarilor, avind ca președinte pe Ioan Podea, intelectual democrat și patriot înflăcărat, iar ca secretar pe Ionel Popa, a contribuit la antrenarea maselor țărănești din județul Brașov alături de clasa muncitoare la luptă pentru realizarea programului Frontului Național Democrat, a stimulat o largă mișcare de masă la sate pentru lichidarea proprietății moșierești și înfringerea reacțiunii.

Țărani muncitori din județul Făgăraș și-au exprimat și ei hotărîrea de a înfăptui imediat reforma agrară, ascultînd îndemnul partidului comunist în adunările care au avut loc în diferite comune, pentru constituirea organizațiilor Frontului Plugarilor, ceea ce demonstrează acordul țărănimii la lupta partidului pentru exproprierea pămînturilor moșierești și lichidarea moșierimii ca clasă¹⁶.

Sub conducerea comuniștilor, masele țărănești din județul Brașov au pus stăpînire pe proprietățile moșierilor, mai ales a celor care au aparținut hitleriștilor sau au colaborat cu regimul politic fascist, în zona Săcelilor, a Branului, Codlei, Vama Buzăului.

Comitetul regional al Frontului Plugarilor din Brașov a fost un sprijin de nădejde al Partidului Comunist Român în organizarea comitetelor țărănești pentru preluarea și administrarea averilor moșierilor, a popularizării politicii și programului P.C.R., a creșterii încrederii țărănimii în conducătorul ei firesc — clasa muncitoare.

Vibrantul manifest al organizației democratice Frontului Plugarilor, publicat la 11 februarie 1945 în presa democratică a fost răspîndit și în județul Brașov, determinînd numeroase întruniri ale țărănimii muncitoare pentru discutarea sa și stimulînd lupta ei pentru împărțirea pămînturilor moșierești¹⁷.

Lansarea lozincii de către Partidul Comunist Român încă din primele zile ale lunii februarie 1945, privind ocuparea cu forță a pămînturilor moșierești de către țărani pe cale revoluționară, a avut un puternic ecou și

¹⁵ „Drum nou” din 3 octombrie și 25 noiembrie 1944. La adunarea organizației Frontului Plugarilor din Prejmer, majoritatea delegaților și-au exprimat adevărul față de programul Frontului Plugarilor menit să rezolve problema agrară. În cuvîntul său, Ion Podea, președintele organizației regionale Brașov a Frontului Plugarilor a arătat menirea țărănimii în lupta pentru realizarea unei reforme agrare democratice, combaterea speculei, a scumpetei și ridicarea bunăstării materiale („Scinteia” din 7 decembrie 1944).

¹⁶ „Drum nou” din 25 noiembrie 1944.

¹⁷ „Scinteia” din 11 februarie 1945.

în județul Brașov. Țăranii muncitori, sprijiniți de lucrătorii întreprinderilor brașovene și de organizațiile de partid, au trecut la împărțirea pământurilor moșierești, fără să mai aștepte adoptarea legii agrare, cerind în același timp și instaurarea unui guvern al Frontului Național Democrat. În manifestul Comitetului județean Brașov al Frontului Național Democrat: „Cetățeni ! Patrioți ! Frați plugari !” se arată necesitatea înfăptuirii reformei agrare, subliniindu-se: „Plugarii nu mai vor, nu mai pot să muncească pământul altora. E un drept al lor, ca pământul să fie dat celor ce-l muncesc. Reforma agrară trebuie imediat înfăptuită ! Națiunea întreagă este chemată să sprijine lupta plugarilor pentru pământ, astfel ca plugurile să intre pe moșiile boierești și pe câmpurile hitleriștilor. Pământ pentru soldații de pe front și din cazărmi ! Pământ pentru invalizi, văduve și orfani. Pământ pentru plugărima săracă și înrobită. Laolaltă, plugarii cu muncitorii din orașe, cu ostașii de pe front, cu cărturari democrați, învățători, preoți și ofițeri, să luptăm pentru pământul plugarilor”¹⁸.

Consolidarea alianței muncitorești-țăărănești, creșterea rolului clasei muncitoare în lupta maselor largi populare sub conducerea P.C.R., pentru instaurarea puterii populare, a influențat pe reprezentanții micii burghezii orășenești și intelectualitatea din Brașov, care s-au înrolat activ în luptele și acțiunile sociale din acea perioadă de tumult revoluționar. Mulți din reprezentanții micii burghezii orășenești și a intelectualității democratice au intrat în organizațiile locale ale Apărării patriotice și Uniunii patrioților, care au îndeplinit un rol important în coalizarea forțelor democratice și progresiste¹⁹.

Comitetul regional P.C.R. Brașov, a acordat o deosebită atenție strîngerii legăturilor cu intelectualii cinstiți și democrați, pentru mobilizarea lor la marile manifestații și demonstrații de stradă, pentru activizarea politică a cadrelor didactice, inginerilor, medicilor, ca ei să participe la lupta pentru democratizarea țării, alături de clasa muncitoare.

În acest scop, organizația locală P.C.R. Brașov a lansat o chemare la 17 septembrie 1944, către toți intelectualii cinstiți de a se alinia cauzei partidului, înflăcărînd masele prin cuvîntul lor, militînd pentru înfăptuirea programului partidului. Chemarea a avut un puternic ecou în rîndul intelectualilor democrați brașoveni, a unor personalități științifice și culturale, s-au inițiat conferințe ale profesorilor secundari democrați, s-au organizat sindicate ale cadrelor didactice și oamenilor de cultură, iar în presa democratică s-a luat atitudine contra elementelor reacționare și dușmănoase din rîndul intelectualității.

Partidul Comunist Român a militat consecvent pentru deplina egalitate în drepturi și frăția oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate,

¹⁸ Manifest al Comitetului județean Brașov al F.N.D., în Arhiva Muzeului județean Brașov, fond istorie contemporană.

¹⁹ Apărarea patriotică din Brașov era condusă de Dumitru Cișmașu, Vasile Mihut, Artur Veleoniu, V. Pătruțeanu, Ion Bărbulescu și alții, jucînd un rol important în organi-

pentru rezolvarea marxist-leninistă a problemei naționale, organizînd lupta comună a oamenilor muncii români, maghiari, germani, pentru realizarea obiectivelor majore ale perioadei de desăvîrșire a revoluției burghezo-democratice.

În acest scop, Partidul Comunist Român, imediat după 23 august 1944, a îndrumat activitatea organizației democratice MADOSZ să mobilizeze populația maghiară la lupta revoluționară a întregului popor român pentru instaurarea unui guvern democratic²⁰.

Organizația MADOSZ din Brașov a lansat un apel către oamenii muncii de naționalitate maghiară, prin care le cerea să se angajeze alături de forțele democratice din România pentru lichidarea elementelor fasciste și hitleriste, instaurarea unui guvern democratic²¹. Apelul organizației MADOSZ din Brașov era menit să contribuie la crearea unui front democratic de luptă comună a maselor muncitoare române, maghiare și de alte naționalități, pentru democratizarea țării, a aparatului de stat central și local, pentru înfăptuirea reformei agrare. În apelul menționat de sublinia: „MADOSZ cheamă sub drapelul său toți ungurii cinstiți în scopul solidarizării forțelor democratice, populare. Faceți toate eforturile pentru consolidarea libertății populare abia născută, să nu-și ridice capul blestemata ură de rasă, care a ațîțat unul împotriva altuia popoarele conlocuitoare”²². Activitatea organizației MADOSZ din Brașov s-a desfășurat sub îndrumarea politică a P.C.R. Brașov, care i-a asigurat orientarea pe linia apărării intereselor poporului, a victoriei revoluției populare. (În conducerea organizației MADOSZ din Brașov se aflau Gyárfás Kurko, Pista Fodor, Béla Veress etc.).

În orașul Brașov s-au desfășurat, la 16 octombrie 1944²³, lucrările Conferinței de țară a MADOSZ-ului, la care au participat reprezentanți din Transilvania, Banat și din alte centre ale României, luîndu-se hotărîrea că MADOSZ-ul să-și schimbe denumirea în Uniunea Populară Maghiară. La conferință, delegații au subliniat solidaritatea oamenilor muncii de naționalitate maghiară cu poporul român în lupta contra fascismului, adeziunea lor față de proiectul de platformă al F.N.D., necesitatea unirii și luptei comune cu poporul român pentru înfăptuirea unor transformări revoluționare, desfășurarea unei politici de egalitate în drepturi și prietenie între poporul român și naționalitățile conlocuitoare.

zarea întrunirilor, mitingurilor și demonstrațiilor oamenilor muncii pentru instaurarea unui guvern revoluționar democratic. Apărarea patriotică a organizat o întrunire la 23 septembrie 1944, la sediul ei, la care au luat parte delegați din rîndul muncitorilor și intelectualilor. La această întrunire au luat cuvîntul Ion Bărbulescu, Artur Veleanu, Ion Podea, care au cerut înlăturarea elementelor fasciste și hitleriste din aparatul de stat, sprijinirea frontului antihitlerist, apărarea drepturilor și libertăților cetățenești („Drum nou” din 27 septembrie 1944).

²³ „Scinteia” din 7 octombrie 1944.

²¹ Lodislaú Bányaí, *Partidul Comunist Român în fruntea luptei comune a oamenilor muncii români și maghiari împotriva dictaturii militaro-fasciste și a cîtorpirii horthyste. MADOSZ-ul în anii 1940–1944*, în „Anale de istorie”, anul XVII, nr. 1, 1971, p. 43.

²² *ibidem*.

²³ „Scinteia”, din 12 noiembrie 1944.

Uniunea Populară Maghiară, organizația din Brașov a depus o activitate susținută în rindul oamenilor muncii de naționalitate maghiară pentru democratizarea vieții social-politice, demascarea elementelor naționaliste și șovine, realizarea egalității depline în drepturi a tuturor cetățenilor țării²⁴.

În toate sectoarele vieții economice, politice, sociale ale României, forțele democratice române, maghiare și de alte naționalități și-au adus contribuția la înfăptuirea unor reforme radicale cu caracter democratic, în perioada luptei pentru instaurarea și întărirea puterii populare.

În desfășurarea procesului revoluționar pentru instaurarea regimului democrat popular în România, început la 23 august 1944, un rol important revenea realizării unei largi coaliții a tuturor forțelor interesate în democratizarea țării și înfăptuirea unor reforme cerute de evoluția societății românești spre progres. Baza programatică a noii grupări de forțe democratice și progresiste, denumită Frontul Național Democrat, urma să o constituie platforma elaborată de P.C.R. la 24 sept. 1944, ce corespundea intereselor maselor largi²⁵.

Proiectul de platformă-program al Frontului Național Democrat din România, publicat la 26 septembrie 1944, cuprindea obiective cu caracter general democratic: „Formarea unui guvern democratic larg și reprezentativ; sprijinirea prin toate mijloacele a războiului antihitlerist; eliberarea părții de nord a Transilvaniei și continuarea luptei pînă la victoria finală asupra Germaniei hitleriste; deplina nimicire a fascismului internațional și pedepsirea criminalilor de război; înfăptuirea reformei agrare; refacerea economiei naționale; îmbunătățirea condițiilor de viață ale oamenilor muncii; promovarea unei politici de egalitate în drepturi și prietenie între poporul român și naționalitățile conlocuitoare; se preconiza o politică de prietenie cu Uniunea Sovietică și celelalte țări demoaorate”²⁶.

Obiectivele prevăzute în proiectul de platformă-program al F.N.D. corespundeau intereselor naționale ale țării, a întrunit adeziunea aproape din partea tuturor categoriilor sociale, permițînd realizarea de către P.C.R. a unui sistem larg de alianțe politice, unirea forțelor democratice și progresiste contra virfurilor reacțiunii românești, pentru dezvoltarea democratică și progresistă a României.

Pe baza platformei elaborate de P.C.R. s-a constituit, la 12 oct. 1944, Frontul Național Democrat, din care făceau parte P.C.R., P.S.D., Sindicatele Unite, Frontul Plugarilor, Uniunea patrioților, Apărarea patriotică, Uniunea Populară Maghiară și alte organizații politice de tineret și femei,

²⁴ O perioadă de timp, sediul Uniunii Populare Maghiare a fost în orașul Brașov.

²⁵ „Scinteia”, 26 septembrie 1944; Aron Petric, 6 martie – eveniment memorabil în istoria poporului român, în „Anale de istorie”, nr. 1/1970, p. 10.

²⁶ „Scinteia” din 26 septembrie 1944; Cornel Almășan, Un sfert de veac de la instaurarea puterii populare, în „Lupta de clasă”, seria a V-a, anul I, februarie 1970, nr. 2, p. 36–37.

asigurându-se în acest fel dezvoltarea mișcării democratice și realizarea obiectivelor principale din prima etapă a revoluției populare²⁷.

Constituirea Frontului Național Democrat în oct. 1944, a asigurat dinamismul și combativitatea oamenilor muncii din întreaga țară, mobilizarea maselor populare din județul Brașov pentru înfăptuirea platformei-program a F.N.D. și a obiectivelor prevăzute, împotriva forțelor reacționare – P.N.T. și P.N.L., care au refuzat să adere la această platformă. Încă de la 26 sept. 1944, cînd a avut loc manifestația organizată de P.C.R. Brașov pentru democrație populară, oamenii muncii din orașul Brașov și-au spus cuvîntul în problemele unității de acțiune a clasei muncitoare, pentru înlăturarea elementelor fasciste din aparatul de stat, reorganizarea și democratizarea armatei, democratizarea aparatului de stat, trasîndu-se liniile directe în vederea refacerii economice²⁸. La această întrunire, marea parte a muncitorilor din întreprinderile brașovene și-au manifestat hotărîrea pentru mărirea salariilor, a cerut ca sistemul de salarizare să țină cont de creșterea costului vieții. Adunarea impunătoare a muncitorilor, care a avut loc la 26 sept. 1944, pentru democrație populară, a demonstrat fermitatea și combativitatea cu care muncitorii din Brașov luptau pentru instaurarea unui regim democratic.

Intrunirile, mitingurile și demonstrațiile organizate de P.C.R. în orașul Brașov au continuat mai ales după publicarea platformei-program a F.N.D., care a constituit programul concret de acțiune a oamenilor muncii, determinînd creșterea rolului conducător al clasei muncitoare în lupta pentru instaurarea unui guvern democratic.

Muncitorimea din Brașov a aderat la proiectul de platformă-program al F.N.D., cu prilejul întrunirii publice care a avut loc la 1 oct. 1944, cînd zeci de muncitori sau îndreptat spre sala ASTRA din oraș. Întrunirea a fost organizată de sindicatul metalurgist și prezidată de muncitorul comunist Alexandru Cucu, care în cuvîntul său a subliniat spiritul de unitate muncitorească și de luptă în cadrul F.U.M., activitatea desfășurată de Sindicatele Unite²⁹.

În cuvîntul său vicepreședintele Sindicatului metalurgist din Brașov a făcut un istoric asupra mișcării sindicale, arătînd că adunarea constată că proiectul de platformă-program elaborat de C.C. al P.C.R. este un act de însemnătate istorică în viața poporului român, exprimînd interesele și năzuințele vitale ale clasei muncitoare și ale întregului popor român³⁰.

Delegații prezenți la această adunare publică din 1 octombrie 1944 au salutat proiectul de platformă-program al F.N.D. și s-au angajat să lupte pentru realizarea obiectivelor lui. În moțiunea votată de oamenii muncii din Brașov prezenți la adunarea din 1 octombrie 1944, se arată – între altele: „întreprinderile și administrația țării sînt înpanate mai departe cu elemente fasciste, hitleriste, care pe toate căile împiedică procesul de

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ „Drum nou”, din 26 septembrie 1944.

²⁹ „Drum nou” din 26 septembrie 1944.

³⁰ „Scinteia” din 7 octombrie 1944.

democratizare a țării, căutînd să saboteze eforturile de război contra fascismului³¹.

Istoria politică a Brașovului n-a mai cunoscut pînă în aceste zile o activitate atît de intensă și grandioasă a oamenilor muncii de la orașe și sate, sub conducerea P.C.R., pentru aplicarea programului F.N.D. și realizarea unor reforme economice și sociale, cerute de dezvoltarea țării noastre pe drumul progresului. Zilnic, aveau loc întruniri, mitinguri și demonstrații de stradă, în care oamenii muncii din toate întreprinderile și instituțiile județului Brașov cereau instaurarea unui guvern al F.N.D. La chemarea F.N.D., publicată la 6 octombrie 1944, oamenii muncii din Brașov au participat la mari adunări populare, întruniri și demonstrații de stradă, cerînd demisia guvernului Sănătescu cu majoritate reacționară. O mare întrunire a avut loc la Brașov, la 17 octombrie 1944, la care delegați ai muncitorilor, muncitoarelor, intelectualilor, au strigat: „Vrem guvern F.N.D.”; „Drepturi politice femeilor” etc., manifestatie puternică pentru platforma F.N.D. și împotriva guvernului Sănătescu, desfășurată sub semnul luptei hotărîte a maselor pentru instaurarea unui guvern democratic³².

Intrunirea din 17 octombrie 1944, care s-a ținut în sala „Astra” din Brașov, a cunoscut o participare de peste 10.000 de muncitori și țărani; ea a constituit un moment de înaltă tensiune revoluționară, la care participanții au cerut întărirea F.U.M., largi drepturi și libertăți pentru mase, guvern democratic.

La marea manifestație patriotică care a avut loc la Brașov la 17 octombrie 1944, mulțimea adunată a cerut ca guvernul să fie expresia Frontului Național Democratic, un guvern din popor, pentru popor³³.

În moțiunea adoptată la această adunare se arăta: „Adunarea aderă cu însuflețire la platforma Frontului Național Democratic, propusă de Frontul Unic. Muncitoresc și se încadrează în întregime în Frontul Național Democratic. Adunarea își ia angajamentul de a merge în fruntea luptei pentru nimicirea definitivă a cotropitorilor hitleriști, pentru realizarea condițiilor armistițiului, pentru nimicirea definitivă a fascismului, curățirea aparatului de stat, a întreprinderilor, a vieții economice și a întregii țări de toți trădătorii antonescieni, legionari, hitleriști și hortiști”³⁴. Această adunare a dovedit hotărîrea forțelor democratice pentru instaurarea unui guvern democratic, ofensiva declanșată împotriva elementelor legionare și antonesciene, necesitatea înlăturării reacționarilor din administrația publică și particulară, obținerea unor largi libertăți, rolul crescînd al clasei muncitoare în conducerea luptei poporului pentru victoria revoluției.

La sfîrșitul lunii octombrie 1944, s-a constituit Consiliul Frontului Național Democratic din județul și orașul Brașov, în care au intrat reprezentanți ai tuturor forțelor democratice și progresiste, ceea ce a contribuit la

³¹ *Ibidem*.

³² „Drum nou” din 18 octombrie 1944; „Scinteia” din 18 octombrie 1944.

³³ „Scinteia” din 20 octombrie 1944.

³⁴ *Ibidem*.

creșterea în intensitate a luptei revoluționare împotriva rămășițelor fasciste și a forțelor reacționare în genere.

Sub presiunea luptei revoluționare a oamenilor muncii din județul Brașov, în perioada lunilor octombrie 1944–ianuarie 1945 au fost izgonite din fruntea primăriilor, preturilor și prefecturilor, elementele fasciste, hitleriste și reacționare, fiind puși în locul lor reprezentanți ai forțelor patriotice și progresiste. Marile acțiuni politice au fost inițiate de P.C.R. pentru înlăturarea din aparatul de stat al județului Brașov, a elementelor ostile transformărilor democratice, ele fiind înlocuite cu ajutorul maselor, peste capul guvernelor cu majoritate reacționară Sănătescu și Rădescu, cu elemente democratice, devotate poporului³⁵.

La 24 noiembrie 1944, într-un torent revoluționar s-au revărsat spre Piața Libertății din orașul Brașov, muncitorii din majoritatea întreprinderilor. La această întrunire impresionantă au participat mii de oameni ai muncii. De la întrunire, într-o coloană nesfârșită, s-au îndreptat spre prefectură, unde l-au instalat pe noul subprefect, inginerul agronom Ion Măzgăreanu, intelectual democrat, luptător din ilegalitate al P.C.R., stimat și prețuit de forțele revoluționare³⁶.

Coloane masive de muncitori, după o manifestație pe străzile orașului, au ajuns la primăria orașului Brașov, alegând ca primar democrat pe Alexandru Cucu, muncitor metalurgist, reprezentant al P.C.R. și doi ajutoari de primar³⁷.

Ziarul „Drum nou”, relatînd creșterea luptelor maselor populare pentru democratizarea aparatului de stat și alegerea reprezentanților forțelor democratice în fruntea primăriilor și a prefecturilor, scria: „Brașovul și-a schimbat Administrația ! De azi dimineață avem un nou primar, noi ajutoari de primari și un nou subprefect ! Masele producătoare și democratice ale orașului au pus capăt cu un ceas mai devreme, nepăsării din administrația publică locală”³⁸.

În perioada ce a urmat, s-a trecut la democratizarea aparatului de stat pe întreg cuprinsul județului. La începutul lunii martie 1945, în toate comunele și orașele județului Brașov se aflau în frunte elemente alese și instalate de popor, reprezentanți ai F.N.D., care au sprijinit forțele revoluționare pentru instaurarea unui guvern democratic. Începînd cu luna noiembrie 1944, noile autorități locale din județul Brașov au trecut la înlăturarea programului de luptă al F.N.D., la alegerea în Consiliile comunale și orașenești a reprezentanților oamenilor muncii, s-au luat măsuri energice împotriva speculei și a sabotajelor capitaliști, pentru aprovizionarea orașelor și a industriei cu materii prime. Organele locale democratice ale puterii de stat din județul Brașov au trecut la democratizarea vieții publice, sprijinind lupta maselor populare pentru instaurarea puterii populare, ceea ce

³⁵ „Drum nou” din 25 noiembrie și 30 noiembrie 1944.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*.

a însemnat slăbirea pozițiilor politice ale burgheziei și moșierimii, a îngustat sfera de acțiune a reprezentanților reacțiunii din guvern³⁹.

În cursul lunii decembrie 1944, la marile mitinguri și demonstrații desfășurate în Brașov și în alte centre din județ, au participat mii de oameni ai muncii, țărani și intelectuali, cerându-se arestarea și judecarea criminelor de război, desființarea jandarmeriei, recunoașterea de către guvern a noilor organe administrative alese, înlăturarea celui de-al doilea guvern Sănătescu⁴⁰.

O mare demonstrație cetățenească a avut loc la Brașov în ziua de 7 decembrie 1944, împotriva guvernului prezidat de generalul Nicolae Rădescu, demonstrație care a arătat întărirea forțelor revoluționare și slăbirea reacțiunii⁴¹.

La această demonstrație au participat peste 10.000 de oameni ai muncii din orașul Brașov, întruniți în Piața Libertății, unde participanții au arătat că partidele istorice n-au inițiat reformele cerute de popor, din care cauză ei cer înfringerea speculei, creșterea producției, sprijinirea frontului antihitlerist, naționalizarea băncilor și a fabricilor, un regim democratic corespunzător cu aspirațiile maselor.

Vor rămâne neuitate în amintirea generațiilor de astăzi, înalta conștiință de clasă, fermitatea și combativitatea cu care muncitorii au cerut în cursul lunii decembrie 1944, un guvern F.N.D., au formulat revendicări care exprimau dorințele maselor, măsuri imediate și radicale contra speculei, curățirea aparatului de stat de elementele dușmănoase, realizarea imediată a obiectivelor platformei F.N.D., pământ țăranilor.

Întrunirile, mitingurile și demonstrațiile care au avut loc la Brașov în perioada lunilor septembrie–decembrie 1944, la care au participat reprezentanți ai P.C.R., Sindicatelor Unite, Frontului Plugarilor, Uniunii Patrioților, Apărării patriotice, U.T.C. etc., au contribuit la întărirea legăturii dintre muncitori și țărani, la creșterea combativității maselor în lupta pentru realizarea unor transformări revoluționare, pentru democratizarea vieții economice și social-politice pentru demascarea forțelor reacționare care se opuneau dezvoltării României pe calea progresului și democrației.

Noul raport al forțelor de clasă de la începutul anului 1945, favorabil maselor populare, organizațiilor, grupărilor și partidelor care făceau parte din F.N.D., a înlesnit lupta împotriva forțelor reacționare a partidelor burghezo-moșierești care se opuneau instaurării unui guvern de largă concentrare democratică⁴². Aceasta a determinat un val uniaș de demonstrații de stradă și întruniri, vizând instaurarea unui guvern al F.N.D. și aplicarea programului de guvernare al F.N.D. publicat la 28 ianuarie 1945. Întrucât

³⁹ Mircea Băltescu, *Brașovul în anii luptei pentru cucerirea puterii*, în „Drum nou” din 22 februarie 1970.

⁴⁰ „Scinteia” din 7 decembrie 1944; „Drum nou” din 7 decembrie 1944.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² „Scinteia” din 1 și 5 februarie 1945; Al. Gh. Savu, „Lupta maselor populare, conduse de P.C.R., pentru instaurarea guvernului democrat (23 august 1944–6 martie 1945)”, în „Anale de istorie”, nr. 4, din 1961, p. 82–85.

programul de guvernare al F.N.D. pune pe prim plan problema puterii – fapt esențial pentru revoluția populară, cerind un guvern cu adevărat democratic, a făcut ca întregul popor să-și exprime dorința în acest sens în tot cursul lunii februarie 1945.

Numai în orașele Brașov și Făgăraș au avut loc, în cursul lunii februarie 1945, zeci de manifestații, adunări și întruniri, la care au participat mii de oameni ai muncii, care au cerut instaurarea unui guvern al Frontului Național Democratic. La marea întrunire din sala „ASTRA” a Frontului Național Democrat, ce a avut loc la 7 februarie 1945 în orașul Brașov, au participat peste 4.000 de muncitori, care și-au exprimat sprijinul pentru aplicarea programului de guvernare al F.N.D., au cerut un guvern F.N.D. și satisfacerea revendicărilor economice și politice ale poporului⁴³. La adunările și întrunirile care au avut loc în întreprinderile din Brașov – I.A.R., Scherg, Forja Poldy etc., s-au adoptat moțiuni în sprijinul instaurării unui guvern de largă concentrare democratică, s-au dezbătut probleme privind creșterea producției și productivității muncii, mărirea salariilor, exprimându-se hotărîrea fermă a tuturor participanților de a se aduce la cîrmă țării un guvern F.N.D.⁴⁴. La începutul lunii februarie 1945, lupta oamenilor muncii, în frunte cu clasa muncitoare și Partidul Comunist Român, a intrat într-o nouă etapă, hotărîtoare pentru cucerirea puterii și instaurarea unui guvern F.N.D. La apelul F.N.D., au avut loc la Brașov puternice demonstrații populare, la care reprezentanții P.C.R. au chemat oamenii muncii să lupte pentru aplicarea imediată a programului de guvernare F.N.D. pentru realizarea unei reforme agrare democratice, să ducă o luptă necruțătoare împotriva elementelor fasciste și reacționare.

Bizuiindu-se pe avîntul revoluționar al maselor, pe forța acestor mase, P.C.R. a organizat o mare demonstrație populară la 18 februarie 1945 în orașul Brașov, în Piața Libertății, acțiune care a dovedit influența exercitată de partid asupra oamenilor muncii pentru instaurarea unui guvern F.N.D. Moțiunea adoptată la această demonstrație populară a arătat uriașul avînt revoluționar al maselor, hotărîrea lor de a instaura un guvern democratic, care să pună capăt unelirilor reacțiunii interne și externe⁴⁵. „Zeci de mii de cetățeni brașoveni au manifestat pentru guvern F.N.D.” – scria ziarul „Drum nou”, referindu-se la această întrunire care a avut loc la 18 februarie, reliefind prin aceasta poziția hotărîită a oamenilor muncii din Brașov împotriva guvernului Rădescu și a miniștrilor săi reacționari, necesitatea instaurării unui guvern democratic⁴⁶. În cuvîntul său, secretarul Comitetului regional P.C.R. Brașov, Pavel Lala, a arătat că salvarea țării este numai un guvern al F.N.D.⁴⁷. Cetățenii Făgărașului, participînd la o mare întrunire (peste 3.000 de oameni ai muncii), au cerut la 11 februarie

⁴³ „Scinteia” din 11 februarie 1945; „Drum nou” din 9 februarie și 15 februarie 1945.

⁴⁴ „Scinteia”, 2–5 februarie 1945.

⁴⁵ „Drum nou” din 18 februarie 1945.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Ibidem*.

1944, un guvern F.N.D., singurul în stare să îndeplinească loial condițiile armistițiului, să frneze specula, să acorde drepturi largi maselor⁴⁸. În seara zilei de 23 februarie 1945, sediul U.T.C. a fost atacat de elemente din rândurile tineretului manist, cu care prilej a fost rănit utecistul Baba, s-a tras în uteciști, acțiune condamnată de forțele progresiste ale tineretului.

Avîntul revoluționar al maselor populare din România pentru instaurarea unui guvern democratic s-a declanșat puternic la sfîrșitul lunii februarie 1945, după ce generalul Nicolae Rădescu, sprijinit de forțele reacțiunii interne și externe, a încercat să dezlănțuie un război civil. Din ordinul generalului Rădescu s-a deschis focul contra miilor de cetățeni, care la 24 februarie 1945, sub lozincile „Jos Rădescu!”, „Vrem guvern F.N.D.!” au manifestat în capitala țării și în alte centre din țară.

Voința de neînfrînt a poporului s-a manifestat cu putere în zilele următoare represiunilor singeroase din 24 februarie 1945, care au încercat să stăvilească valul luptei revoluționare prin folosirea armelor⁴⁹. Adunări și mitinguri de protest au avut loc în întreaga țară, cerîndu-se cu energie și combativitate demiterea imediată din guvern a miniștrilor reacționari, arestarea generalului Nicolae Rădescu, instalarea unui guvern F.N.D. Peste 35.000 de cetățeni din orașul Brașov au cerut la 25 februarie 1945 un guvern F.N.D. și au hotărît să lupte împotriva tendințelor de fascizare. Mulțimea prezintă la marea întrunire din Piața Libertății a înfierat asasinatelor împotriva populației țării și a exprimat o voință dirză și o hotărîre fermă de a se termina cu toate elementele reacționare și fasciste⁵⁰. Încă din 23 februarie 1945, grupuri de huligani înarmați au atacat cetățenii pașnici, au rupt afișele F.N.D. au lipit afișe cu conținut reacționar, au căutat să împiedice lupta oamenilor muncii pentru instaurarea unui guvern F.N.D. La chemarea F.N.D., a avut loc un miting de protest în 25 februarie 1945⁵¹, la care au participat peste 35.000 de cetățeni ai orașului Brașov. Muncitorii și țărani încolonați, cu drapele, pancarde, s-au îndreptat spre Piața Libertății din centrul orașului care devenise neîncăpătoare, o parte din coloane rămînînd pe străzile din jur. La acest miting a luat cuvîntul reprezentantul Partidului Comunist Român, Pavel Lala, care a condamnat represiunile singeroase împotriva demonstrațiilor de la 24 februarie ordonate de generalul Rădescu. În timpul desfășurării mitingului, elemente reacționare (vreo 200) au atacat redacția și tipografia ziarului „Drum nou” – organul Comitetului județean al P.C.R. Aflînd despre acest atac huliganic, coloane de muncitori s-au îndreptat spre sediul redacției ziarului „Drum nou”, unde muncitorii tipografi, comuniști, uteciști, țineau piept atacului elementelor fasciste huliganice. Muncitorii au înlăturat elementele huliganice, au înscris

⁴⁸ „Drum nou” din 17 februarie 1945.

⁴⁹ „Scinteia” din 24, 26, 27 februarie 1945; „Drum nou” din 26 februarie 1945.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ „Drum nou” din 26 februarie 1945; „Scinteia” din 28 februarie 1945; Mihai Surdu, Nicolae Blebea, Sandu Plugaru, *Voința poporului a rupt tocte zăgazurile*, în „Drum nou” din 24 februarie 1970; Victor Bîrlădeanu, *Voința de neînfrînt a poporului*, „Scinteia” din 6 martie 1970.

un episod eroic în marea bătălie pentru cucerirea puterii, au dovedit că voința poporului nu poate fi înfrântă, îndreptându-se apoi spre redacția ziarului „Avântul”, unde se concentraseră elementele reacționare. În timpul acestor lupte de stradă dintre elementele democratice și reacționare, a căzut ucis muncitorul strungar Gheorghe Stoian de la uzinele Malaxa-Tohan, jertfă a luptei pentru puterea populară⁵². În zilele următoare (25, 28 februarie 1945), au avut loc întruniri și demonstrații de protest împotriva asasinatului de la Brașov, la Făgăraș, Cincu, Rotbav, Mindra, Bran, Întorsura Buzăului.

Sub presiunea luptei oamenilor muncii, conduși de comuniști, la 28 februarie 1945, colonelul Constantin Zaharia, primul prefect democrat din Brașov și inginerul Ionel Măzgăreanu, subprefect, sint repuși în funcțiile lor de coloane de muncitori, care s-au îndreptat spre prefectură.

Voința hotărâtă a poporului a silit pe generalul Nicolae Rădescu să demisioneze la 28 februarie 1945, ceea ce a însemnat o strălucită victorie, un moment hotărâtor în lupta pentru instaurarea puterii populare. La 6 martie 1945, guvernul de largă concentrare democratică condus de dr. Petru Groza, în care clasa muncitoare a avut rolul preponderent și care a marcat o schimbare profundă a conținutului puterii de stat.

Referindu-se la însemnătatea istorică a actului de la 6 martie 1945, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român spunea: „Aceasta a constituit o mare victorie a luptei revoluționare a oamenilor muncii, marcind instaurarea puterii populare și trecerea la îndeplinirea programului de transformare democratică a societății românești”⁵³.

⁵² Ibidem.

⁵³ Nicolae Ceaușescu, *Cuvintare rostită la Adunarea festivă cu prilejul celei de-a 25-a aniversări a instaurării guvernului democratic de la 6 martie 1945*, în „Scinteia”, nr. 8358, din 7 martie 1970.

BRAȘOV (KRONSTADT) IN DEN JAHREN DES KAMPFES FÜR DIE EINSETZUNG DER VOLKSMACHT (AUGUST 1944–FEBRUAR 1945)

(ZUSAMMENFASSUNG)

In vorliegender Abhandlung beschreibt der Verfasser das Geschehen im Zusammenhang mit der Einsetzung der Volksmacht in Rumänien am 6. März 1945, der als Tag der Bildung der ersten demokratischen Regierung ein denkwürdiges Ereignis in der Geschichte Rumäniens darstellt.

Die Arbeit bezieht sich auf den von den Volksmassen im Kreise Brașov (Kronstadt) geführten revolutionären Kampf um die Machtergreifung in der Zeit von August 1944 bis Februar 1945. Es wird darin unter der Führung der Rumänischen Kommunistischen Partei zum allgemeinen Kampf des rumänischen Volkes für die Demokratisierung des Landes, für den Wiederaufbau der Wirtschaft sowie für die Unterstützung des antihitleristischen Krieges und für die Einsetzung einer demokratischen Regierung aufgezeigt. Es wird besonders auf die Zusammenkünfte und Versammlungen der Werktätigen eingegangen und wichtige Daten betreffend die Tätigkeit der RKP für die Mobilmachung der Werktätigen aus dem Kreise Kronstadt zum Kampfe für die Bildung einer demokratischen Regierung der National-Demokratischen Front bekannt gemacht.